

TÜRKİYE'DEKİ GELENEKSEL SOHBET TOPLANTILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME¹

An Evaluation on Traditional Sohbet Meetings in Turkey

Dr. Sagıp ATLI*

ÖZ

Yirmi birinci yüzyılın getirilerine bağlı olarak radyo, televizyon, internet ve telefon gibi kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve bunlara paralel şekilde ortaya çıkan farklı eğlence sektörleri, geleneksel kültürün icrâ zeminini zamanla ortadan kaldırmaya başlamıştır. Böyle bir ortamda bazı geleneksel yapılar çağın şartlarına uyarlanarak devam ettirilirken, bir kısmı ise zamanla uygulama dışı kalmıştır. Geleneksel sözlü kültürün taşıyıcısı ve bir eğlence biçimi olan sohbet toplantıları, özellikle uzun kış gecelerinde insanların bir araya gelerek belirli kurallar çerçevesinde hoşça vakit geçirmesini ve toplumsal dayanışmayı sağlayan sosyal bir organizasyondur. Sohbet toplantıları Türkiye'nin farklı bölgelerinde "Yârân/Yâren, Ateş Gezmesi, Kürsübaşı, Barana, Cümbüş Âlemleri, Fefene/Herfene/Harfene/Erfafe, Gezek, Helebiş, Helva Sohbetleri, Muhabbet Gecesi, Oturak Âlemleri, Sıra Âlemleri, Sıra Eğlencesi, Sıra Gecesi ve Velime (Eyvan) Gecesi" gibi değişik isimlerle, Türkiye dışında ise "Coro Bozo, Konuşma, Geşdek, Meşrep ve Muhabbet" gibi benzeri adlarla bilinmektedir. Bu yazı, 2012-2016 yılları arasında il, ilçe ve beldeler olmak üzere Türkiye'nin çeşitli yerlerinde 372 kaynak kişiyle yapılan alan araştırması ve farklı kütüphanelerdeki çalışmalarda elde edilen veriler sonucunda oluşturulmuştur. Yapılan derlemeler ve araştırmalarla, Türkiye'deki geleneksel sohbet toplantılarının günümüzde bir kısmının geleneksel yapısına uygun bir şekilde icrâ edildiği, bir kısmının ise içinde bulunulan çağın şartlarına göre güncellenerek düzenlendiği tespit edilmiştir. Ayrıca çeşitli sebeplerden dolayı icrâ zeminini kaybeden ve hakkındaki bilgileri, sınırlı sayıdaki sözlü ve yazılı kaynaklardan öğrenebildiğimiz sohbet toplantıları da vardır. Makalede, geleneksel sohbet toplantıları ile ilgili giriş mahiyetinde genel bilgiler verildikten sonra elde edilen verilerden hareketle sohbet toplantılarının mahalli isimleri yörelere göre sıralanmıştır. Ardından sohbet toplantılarının Türkiye'deki yayılma sahası gerekli açıklamalarla birlikte harita üzerinde belirlenen şekil ve renkler kullanılarak gösterilmiştir. Son olarak modern dünyadaki gelişmeler bağlamında sohbet toplantılarının devam ettirilmesinde ya da unutulmasında televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları ile derneklerin etkisi üzerinde durulmuştur. Bu şekilde Türkiye'deki geleneksel sohbet toplantılarının mahalli isimleri, yayılma sahası ile güncel durumu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Geleneksel Sohbet Toplantıları, Somut Olmayan Kültürel Miras, Medya, İnternet, Dernek.

ABSTRACT

Depending on the return of the 21st century, the widespread of mass media such as radio, television, internet and telephone, and the different entertainment sectors that emerged parallel to them, have begun to eliminate the application area of traditional culture over time. In such an environment some traditional structures were continued to be adapted to the conditions of the age, while some were out of practice over time. Sohbet meetings both bearer of oral traditional culture and a form of entertainment is a social organization especially during the long winter nights coming together to spend a pleasant time within certain rules and providing social solidarity. In different regions of Turkey it is known different names such as: "Yârân/Yâren, Ates Gezmesi, Kursubası, Barana, Cumbus Âlemleri, Fefene/Herfene/Harfene/Erfafe, Gezek, Helebis, Helva Meetings, Muhabbet Gecesi, Oturak Âlemleri, Sıra Âlemleri, Sıra Eğlencesi, Sıra Gecesi and Velime (Eyvan) Gecesi", outside of Turkey; it is known such as: "Coro Bozo, Konusma, Gesdek, Mesrep and Muhabbet". This article has been formed as a result of field research with 372 people in various places of Turkey including provinces, districts and towns between 2012 and 2016 and as a result of data obtained from studies in different libraries. It has been found out that the traditional sohbet meetings in Turkey are made in accordance with the traditional structure of some part and some part is updated according to the conditions of the present age as a result of the assemblies and researches. There are also sohbet meetings which losing application area due to various reasons and we can learn information about it from a limited number of verbal and written

* Manisa Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Manisa/
Türkiye, sagipatli@hotmail.com.

sources. After the general information on the introduction about the traditional sohbet meetings, the local names of the sohbet meetings are arranged according to the locals. Then the spread of the sohbet meetings in Turkey is shown using the shapes and colors determined on the map together with the necessary explanations. Finally, in the context of developments in the modern world, the effects of mass media such as television and internet and associations have been emphasized in the continuation or forgotten of the meetings. In this way the local names of the traditional sohbet meetings in Turkey, the spreading area and the current situation are stated.

Key Words

Traditional Sohbet Meetings, Intangible Cultural Heritage, Media, Internet, Association.

Giriş

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişerek insan hayatında etkisini daha fazla hissettirdiği bir ortamda, toplumların sosyal yapılarını geleneksel bir çizgide muhafaza edip devam ettirmesi her geçen gün zorlaşmaktadır. Buna bağlı olarak hayatın her alanında modern dünyaya uyum sağlamak amacıyla değişimler ve yeni sosyal yapılar ortaya çıkmaktadır (Atlı 2015: 7). Bu şekilde ortaya çıkan değişmelerin paralelinde, “21. yüzyıla gelindiğinde kentleşme olgusu köyleri yok eden bir boyut kazanmış, eski kentler ulusal olmaktan çıkıp küresel yerleşimlere dönüşmüş, iletişim ve ulaşım araçları küresel popüler kültürün folklorik alanını gündün güne yok ettiği bir süreci doğurmuş, küçük ulus devletler, dev küresel şirketlerle her alanda olduğu gibi kültür alanında da baş edemez hâle gelmiş ve yeryüzü her saniye bir yerel veya ulusal somut olmayan kültürel mirasın küresel popüler kültür karşısında yok oluşuna tanıklık etmeye başlamıştır.” (Oğuz 2009: 4) Böyle bir tehdit altında olan Türkiye’deki somut olmayan kültürel miraslardan birisi de “geleneksel sohbet toplantıları”dır.

Geleneksel sözlü kültürün taşıyıcısı ve bir eğlence biçimi olan sohbet toplantıları, özellikle uzun kış gecele-

rinde insanların bir araya gelerek belirli kurallar çerçevesinde hoşça vakit geçirmesini ve toplumsal dayanışmayı sağlayan sosyal bir organizasyondur. 21. yüzyılın getirilerine bağlı olarak radyo, televizyon, internet ve telefon gibi kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve ortaya çıkan farklı eğlence sektörleri, geleneksel kültürün icra zeminini zamanla ortadan kaldırmaya başlamıştır. Bazı geleneksel yapılar çağın şartlarına uyarlanarak devam ettirilirken bir kısmıysa zamanla uygulama dışı kalmaktadır. Bu geleneksel kültürün bir parçası olan geleneksel sohbet toplantıları, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri’ne; “Yörelere göre adlandırılmaları, sayıları, yaş sınırı, toplanma sıklıkları değişen erkek gruplarının yılın özellikle kış aylarında ve rutinleşen bir periyotta belli kurallar çerçevesinde bir araya gelerek sanal akrabalıklar kurdukları sosyal/kültürel ve ekonomik işlevli geleneksel toplantılardır. Kapalı mekânlarda yapılan ve halk müziği, halk dansları, oda içi oyunlar gibi unsurları bünyesinde barındıran bu toplantılardaki amaç iş dışında kalan zamanı sohbet ederek ve eğlenerek değerlendirmek, eğlendirirken eğitmektir. Topluluğa katılacak kişilerin belli bir gruptan

olma zorunluluğu yoktur. Sadece dü-rüst, sır saklamasını bilen, iyi ahlak-lı kişiler olmasına özen gösterilir. İlk bakışta bir boş zaman geçirme uğraş-sı olarak görülse bile günümüze kadar gelmiş olması bu toplantıların toplu-msal hayat içerisinde önemli bir rol üst-lendiğini göstermektedir.” (<http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,50995/geleneksel-sohbet-toplantilari.html> (27.11.2014)) şeklinde tanımlanarak kaydedilmiştir. Köklü bir geçmişe sahip olan geleneksel sohbet toplantıları, UNESCO tarafından 15-19 Kasım 2010 tarihleri arasında Kenya/Nairobi’de Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Hükümetlerarası V. Olağan Komite Toplantısı’nda İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi’ne kaydedilmiştir (Gitmez vd. 2011: 39).

Bu çalışma, 2012-2016 yılları arasında il, ilçe ve beldeler olmak üzere Türkiye’nin çeşitli yerlerinde 372 kaynak kişiyle geleneksel sohbet toplantıları üzerine yapılan alan araştırması ve konuyla ilgili daha önceden yapılan çalışmalardan elde edilen veriler sonucunda oluşturulmuştur. Bu makalede ilk önce geleneksel sohbet toplantılarının mahallî isimleri verilmiş, ardından sohbet toplantılarının Türkiye’deki yayılma sahası gerekli açıklamalarla birlikte harita üzerinde gösterilmiştir. Böylece İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi’ne dâhil edilen geleneksel sohbet toplantıları, Türkiye’deki dağılımı, adlandırılması ve günümüz icrâ biçimleri başta olmak üzere bütün yönleriyle kapsamlı olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Son olarak modern dünyadaki gelişmeler bağlamında

sohbet toplantılarının sürdürülmesinde ya da unutulmasında televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları ile derneklerin etkisi üzerinde durulmuştur. İçinde bulunduğumuz çağın şartlarına bağlı olarak ortaya çıkan televizyon, internet ve telefon gibi kitle iletişim araçlarının hayatın her alanında yaygınlaşması, değişik eğlence şekillerinin ortaya çıkması geleneksel kültür üzerinde birtakım farklılıklar meydana getirmiştir. Bu başlıkta da kitle iletişim araçları ve derneklerin geleneksel sohbet toplantıları üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerine değinilmiştir. Böylece geleneksel yapısının yanında yaşayan kültürel bir pratik olan sohbet toplantılarının yeni işlevleri, yeni icra biçimleri, değişen mekân-dönüşen gelenek bağlamı ve kültürel sürekliliğin devam ettirilmesindeki önemine vurgu yapılmıştır.

1. Geleneksel Sohbet Toplantılarının Mahallî İsimleri

Türkiye’deki geleneksel sohbet toplantıları yörelere göre farklı isimlendirilerek benzer ya da değişik uygulamalarla sürdürülmüştür. Toplantıların isimlerine bakıldığında sohbetlerin içerikleri, düzenlenme şekilleri ve katılımcıları ile büyük oranda bağlantılı olduğu görülmektedir. Toplantıların içerikleri ve icraları aynı ya da benzer olmasına rağmen yöresel söyleyişlerden kaynaklanan adlandırma farklılıkları da bulunmaktadır. Bu sohbet toplantıları Çankırı (Üçok 2002: 35-118), Kastamonu-Tosya (K.K.9), Manisa-Kula (Tosun 1969: 38-43), Manisa-Soma (İnan 1966: 47) ve Afyon-Sandıklı (K.K.10, 11)’da “Yârân/Yâren”; Konya-Akşehir’de “Sıra Yârenleri” (Yüzbaşıoğlu 1952:

635); Kütahya ve yöresinde “*Yâren Teşkilatı*” (Er 1988); Nevşehir (Eroğlu 1994: 197-203) ve Elazığ’da “*Kürsübaşı*” (K.K.12, 13, 14); Kırşehir’de “*Ahi Meclisi Sohbetleri*” (Öztürk Merdin 2016); Uşak-Banaz’da “*Yâren Eğlencesi*” (<http://www.seyhancanyakan.com/index.php/makaleler> (30.12.2016)); Urfa’da “*Sıra Gecesi*” (K.K.26, 27; Akbıyık 2006); Erzincan-Kemah’ta “*Sıra Geceleri, Mehle*” (K.K.1, 2); Balıkesir-Dursunbey (Dağlıoğlu 1935: 212-216) ve Konya’da (Yakıcı 2010: 94-100) “*Barana*”; Afyon (Nasrattinoğlu 1976: 40-42), Bursa (K.K.30, 31), Isparta-Senirkent/Şarkikaraağaç/Eğirdir (Erbilek 1941: 287-288) ve Kütahya’da (Uzunoglu 1950: 222-223) “*Gezek*”; Sivas (Üçer 2011: 587-588), Çorum (Ertekin 1940: 824-829), Gaziantep (Ünler 1941: 10), Mardin (Akbıyık 2006: 351-354), Kastamonu (Abdülkadiröğlü 1997: 31-46) ve Tokat’ta (Yakupoglu vd. 1968: 104) “*Sıra Gezme*”; Erzurum’da “*Sıra Oturması*” (Düzgün 1999: 16); Nevşehir’de “*Sıra Odaları Sohbetleri*” (Eroğlu 1994: 197), Gümüşhane, Bayburt (K.K.17, 18, 19), Sivas (Üçer 2001: 587-588), Erzincan (Cumhuriyetin 50. Yılında Erzincan 1973 İl Yıllığı 1973: 97) ve Erzurum’da (Sezen 2013: 2013) “*Herfene*”; Bolu-Gerede (K.K.28, 29), Sinop-Boyabat (Başoğlu 1980: 20), Sivas-Gemerek (Demiray 1980: 17-19), Tokat-Erbaa Üzümlü (K.K.20, 21), Kırşehir (Öztürk Merdin: 2016) ve Karabük-Safranbolu’da (Acar 2011: 79-80) “*Ferfene*”; Balıkesir-Pamukçu’da “*Erfene*” (K.K.24, 25); Artvin’de “*Arfana*” ya da “*Harfana*” (Turhan ve Tan 2001: 42);

Adıyaman’da “*Harfene Geceleri*” (Akbıyık 2006: 350); Kastamonu’da “*Erfane*” (Tezcan 1989: 6), “*Oturma*” (Abdülkadiröğlü 1984: 5-12) ve “*Oturak*” (Tezcan 1989: 6); Balıkesir’de “*Arfene*” veya “*Erfene*” (Yüzbaşıoğlu 1934: 310-312); Bolu-Mudurnu’da “*Ateş Gezmesi (Birikme Gecesi)*” (Erkut 1958: 46-51); Antalya’da “*Sıra Eğlencesi*” (Çimrin 1984: 27-28); Balıkesir, Konya (Kişmir 1966: 9-10), İstanbul (Göktaş 1994: 48) ve Edirne’de “*Helva Sohbetleri*” (Kazancıgil: 1993); Diyarbakır’da “*Velime Geceleri (Eyvan Geceleri)*” (K.K.22, 23); Denizli-Acıpayam’da “*Kızan Odası*” (Vehbi 1951: 372); Sivas’ta “*Oda Açma/Yakma*” (Üçer 2011: 585-587), Konya (Sural 1963: 3203-3206) ve Aksaray’da (Akbıyık 2006: 346) “*Oturak Âlemleri*”; Bolu-Gerede’de “*Sohbet Toplantıları*” (Yalçın 1944: 55-58); Mardin’de “*Sabahiye*” (Akbıyık 2006: 351-354); Mardin (K.K.3, 4), Isparta-Yalvaç Sücüllü (K.K.5, 6), Yozgat (Oğuz 2014: 174-175) ve Gaziantep’te (Enç 1964: 13-15) “*Oda Sohbetleri*”; “Ankara ve yöresinde “*Cümbüş*” (Ataman 1973: 315-339); Van’da “*Oturmah*” (Ataman 1973: 316); Balıkesir-Edremit’te “*Oda Teşkilatı*” (Yönetken 2006: 153); Karabük-Safranbolu (Ataman 1973: 44-50), Ankara-Beypazarı, Kırşehir (Yönetken 2006: 15, 45) ve Kırıkkale-Keskin’de (K.K.7, 8) “*Muhabbet (Sohbetleri)*”; Karabük-Safranbolu’da “*Sıra Âlemleri*” (Acar 2011: 77-78); Niğde-Dündarlı’da “*Gençler Kurulu (Heyeti)*” (Oral 1958: 60); Ankara-Kazan’da “*Delikanlı Teşkilatı (Örgütü)*” (Tuğrul 1945: 6-7); Konya’da “*Yatsı Sohbetleri*” (Karabulut [ty]: 197-203); Samsun-

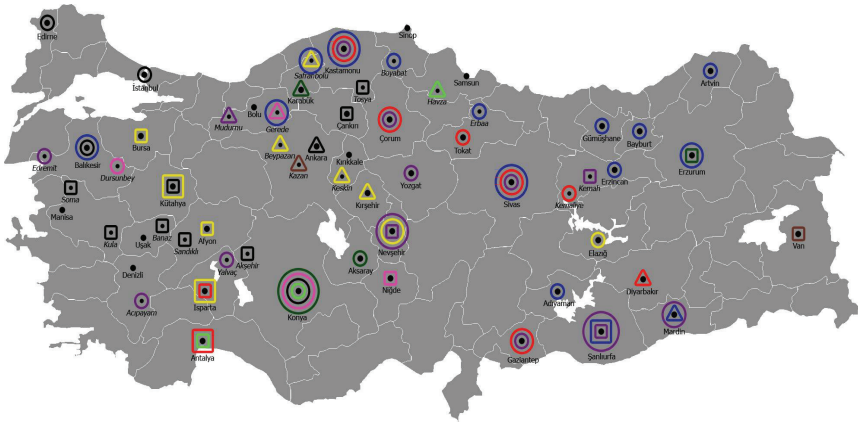
Havza'da “*Kaz Çevirme Âdetleri (Kaz Âlemi)*” (Bulgurcuoğlu 1946: 10-11), Kırşehir’de “*Helebiş*” (Öztürk Merdin 2016), Isparta ve Antalya’da “*Kef (Keyfi)*” (Ataman 1973: 316) adı ile bilinmektedir.

Türkiye dışındaki sohbet toplantıları ise Kırgızistan’da “*Coro Bozo*” (Arstanbek 2004: 74-79, Ekim 2012: 97’den); Özbekistan’da “*Geşdek*” (Cenikoğlu 1998: 59); Uygur Türklerinde “*Meşrep*” (Turdi 1982: 559-585); Kırım Karay Türklerinde “*Konuşma*” (Altınkaynak 2004: 60-65), Bulgaristan’da “*Muhabet*” (Hasan 1998: 46, Ekim 2012: 97’den), Romanya Dobruca’da “*Talaka*” ve “*Ciyin*” adıyla, Suriye-Halep, Irak-Kerkük ve Erbil, İran-Tebriz, Merağa ve Mahabat’ta da farklı isimlerle icrâ edilmektedir (Akbıyık 2006: 366-371).

2. Geleneksel Sohbet Toplantılarının Türkiye’deki Yayılma Sahası

Geleneksel sohbet toplantılarının Türkiye’nin yedi bölgesinde var olduğu yazılı belgelerin taranması ve yapılan alan araştırması sonucunda ortaya çıkmıştır. Aşağıda verilen haritada görüleceği üzere Orta ve Batı Karadeniz, İç Anadolu, Ege Bölgesi, Güney ve Doğu Anadolu’nun batı bölgelerindeki yerlerde sohbet toplantılarının daha yoğun olarak varlığı tespit edilmiştir. Bu bölgelerin dışında diğer yerlerdeki il, ilçe ve beldelerde de bu toplantılar mevcuttur. Sohbet toplantılarının Türkiye’deki yayılma sahasını gösteren harita aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Türkiye’deki Geleneksel Sohbet Toplantılarının Yayılma Sahası

Açıklama: Türkiye’deki geleneksel sohbet toplantıları, harita üzerinde üçgen, halka ve kare şekiller ile dokuz tane renk kullanılarak gösterilmiştir. İşarelerin hangi renkle hangi sohbet toplantısını simgelediği yan taraftaki şemada verilmiştir. Ayrıca bir yerde farklı isim altında birden fazla sohbet toplantısı varsa onlar da birbiri içine geçmiş şekiller hâlinde gösterilmiştir. Örneğin; Karabük-Safranbolu’daki Muhabet Geceleri “sarı üçgen” ve Ferfene Sohbetleri de “lacivert halka” ile birlikte, Tokat Sıra Gezme Sohbetleri ise “kırmızı halka” ile gösterilmiştir. Ayrıca harita üzerinde iller normal yazı tipiyle, ilçeler ise italik olarak yazılmıştır.

□	Keyfi/ Kef	Gezme Sohbetleri	Sıra Gezmesi	Sahaniye Gecmeleri	Sıra Oturması	Sıra Eğlencesi	Yaren/ Yârân Sohbetleri	Gençler Heyeti	Durum Gecesi
○	Sıra Gezmesi	Kılışlıp Sohbetleri	Öda Sohbetleri	Ferfene/ Herfene Sohbetleri	Oturak ALEMleri	Yata Sohbetleri	Helva Sohbetleri	Barana Sohbetleri	Mehle
△	Velime Gecesi	Muhabet Geceleri	Birleme Gecesi	Sabahye	Sıra ALEMleri	Kaz Âlemi	Cümbüş ALEMleri	Sohbet Toplantıları	Delikanlı Teşkilatı

3. Modern Dünya ve Geleneksel Sohbet Toplantıları

Yirminci yüzyıl boyunca ekonomik, sosyal ve politik ilişkilerde kaydedilen gelişmelerle Ortaçağ sonlarından itibaren olgunlaşmaya başlayan modern örgütlenme biçimleri değişmeye başlamıştır. Uzun yılların birikimi olarak görülen mevcut ilişkiler ağını sergileyen oluşmuş bütünlüğün ve birliğin altı oyulmaya başlanmıştır. Bu ilişkiler ağının değişiminde etkili olan faktörlerden birisi kitle iletişim araçlarındaki gelişmelerdir. Çünkü teknolojinin hayatın her alanında ilerlemesi, coğrafi olarak uzak grupları birlik hâlinde örgütleyebilmeyi sağlayan iletişimi de getirmiştir. Modern dönemin tanımlanmasında kullanılan ikincil ilişkiler, iletişim sektöründeki gelişmelerle yeni bir boyut kazanmıştır. Bu durum, sanki modern dönemin olgunlaşması olarak değerlendirilse de arada önemli bir farklılık bulunmaktadır. Zira şimdiye kadar modern dönemin tanımlanmasında etkili olarak kullanılan Cooley'in ikincil ilişkileri veya Durkheim'in organik dayanışması ya da Tönnies'in cemiyetle ifade ettiği yüz yüze görüşmeye ihtiyaç duymayan bir iletişim biçimi daha çok üretim ilişkileri çerçevesinde sanayileşmiş bir toplumun özelliklerini yansıtmaktadır. Oysa iletişimde yaşanan gelişmeler, teknolojik bir ürünün kültürel alanlarının aracı olarak kullanılmasını da öne çıkarmıştır. Önceki ilişkiler modern döneme uyumu işaret ederken şimdiki mevcut imkânlarla alternatif taleplerle kendini göstermektedir (Say 2003: 62).

Böyle bir ortamda geleneksel kültür de çağın şartlarına farklı şekillerde uyarlanarak veya kendi ya-

pasını muhafaza edip değişik yollarla göz önünde tutularak sürdürülmeye çalışılmaktadır. 21. yüzyıldaki gelişmelere bağlı olarak geleneksel sohbet toplantılarının modern dünyaya uyum sağlamasında derneklerin katkıları, radyo, televizyon ve diğer kitle iletişim araçlarının etkilerinin olduğu görülmektedir.

Sosyal bir organizasyon olan dernek, belirli kişilerin bir araya gelerek oluşturdukları bir amaç birliğidir. Bu amacın gerçekleştirilmesine katılacak kişilerin derneğe kabulü, derneğin bu hususta yetkili organlarına tanınmış bir haktır. Derneğe kimlerin üye olabileceği ve adaylarda aranacak şartlar tüzükte belirtilebilir (Eren 1987: 248).

Derneklerin amaçları birbirlerinden çok farklıdır. Dernek türlerinin en temel ayırıcı özelliği amaç unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Dar anlamda derneklerin amacı çok çeşitli olabilir ve sanatsal, kültürel, sportif, bilimsel, edebî, ideolojik, siyasî, meslekî ya da dinsel amaçlarla kurulabilir (Dündar Sezer 2008: 5). Günümüzde çeşitli meslek ve çalışma alanlarında farklı amaç ve işlevlerle kurulmuş dernekler olduğu gibi sohbet toplantılarının icra edilmesine öncülük eden ve bunun yanında birçok sosyal ve kültürel alanlarda faaliyet gösteren dernekler vardır.

Günümüzde bazı geleneksel yapılar çağın şartlarına uyarlanarak devam ettirilirken, büyük bir kısmı ise zamanla uygulama dışı kalmaktadır. Böyle bir ortamda Türkiye'nin farklı bölgelerinde önceden var olan ve günümüzde icra edilmeyen ya da çok nadir olarak yapılan sohbet toplantılarını yaşatmak amacıyla gönüllü kişilerin öncülüğünde birçok dernek kurulmuş-

tur. Bu dernekler vasıtasıyla yöresel kültüre gönül vermiş kişiler bir araya gelerek geleneğin yaşatılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olmaktadır.

Türkiye’de icra edilen geleneksel sohbet toplantılarının bazıları bir dernek çatısı altında faaliyet göstermektedir. Bu sohbet grupları arasında; Çankırı merkez ve ilçelerindeki bazı Yâren grupları (Çankırı Yâren Kültürünü Yaşatma Derneği, Ahî Yâren Meclisi Kültür ve Dayanışma Derneği, Çankırı Yâren Kültürünü Yaşatma ve Turizm Derneği vb.), Afyon-Sandıklı Yârenleri (Sandıklı İlçesi Kültür Varlıklarını Koruma ve Yaşatma Derneği), Kastamonu-Tosya Yârenleri (Tosya Ahi ve Yâren Dostları Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği), Gümüşhane Herfene Sohbetleri (Gümüşhane Kültür Sanat Gençlik ve Spor Kulübü Derneği), Erzincan-Kemaliye (Eğin) Fasil Grubu (Kemaliye Kültür Turizm ve Folklor Derneği), Balıkesir-Dursunbey Barana Sohbetleri (Dursunbey Folklor Araştırma-Eğitim ve Turizm Derneği), Bolu-Mudurnu Birikme Geceleri (Bolu Mudurnulular Derneği), Kırıkkale-Keskin Muhabbet Geceleri (Kırıkkale Keskinliler Derneği, Dulkadiroğulları Eğitim Kültür Çevre ve Yardımlaşma Derneği), Uşak Yâren Geleneği (Balta-lı Köyü Kültür Dayanışma Derneği) ve Bolu-Gerede Ferfene Sohbetleri (Mircekiraz Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Bolu İli Gerede İlçesi Kayısopran Köyü Güzelleştirme Yardımlaşma ve Kalkındırma Derneği vb.) yer almaktadır.

Sohbet toplantıları, bazı bölgelerdeki dernekler bünyesinde örneğin; Gümüşhane, Afyon-Sandıklı, Erzincan-

can-Kemaliye ve Bolu-Mudurnu gibi yerlerde geleneksel yapısından biraz daha güncel hâle getirilerek sürdürülmeye devam ettirilmektedir. Katılımcı sayısının daha fazla olması, kadın ve erkeklerin karışık olarak izleyebilmesi, toplantıların daha geniş mekânlarda icra edilmesi, katı kurallarının hafifletilmesi, daha çok müzik ve eğlenceye yönelik olarak yapılması gibi hususlarda değişmelerin olduğu görülmektedir. Bu şekilde izleyici ve katılımcı kitlesinin artmasına ve daha çok tanınır hâle gelmesine vesile olmaktadır.

Walter J. Ong, insanların yaşadıkları kültür dönemlerini; sözlü kültür ortamı (birincil sözlü kültür), yazılı kültür ortamı ve elektronik kültür ortamı (ikincil sözlü kültür) olmak üzere üçe ayırmıştır (2010: 15). Birincil sözlü kültür; yazı ve matbaa kavramlarının varlığını bile bilmeyen, iletişimin yalnız konuşma dilinden oluştuğu kültürleri ifade etmektedir. Buna karşılık günümüz ileri teknolojisiyle yaşantımıza giren telefon, radyo, televizyon ve diğer elektronik araçların “sözlü” nitelikleri, üretimi ve işlevi önce yazı ve metinden çıkıp sonra konuşma diline dönüştüğü için “ikincil sözlü kültür”ü oluşturur (Ong 2010: 23-24).

Bu sınıflandırmaya göre içinde bulunduğumuz çağ, elektronik kültür ortamına girmektedir. Zamanla yeni kitle iletişim araçlarının ortaya çıkarak kısa sürede yaygınlaşması ve insan hayatında önemli bir yer teşkil etmesi, toplumun büyük bir kesiminin teknolojiye olan bağlılığını her geçen gün artırmaktadır. Teknolojik gelişmeler, insan hayatının her evresinde farklı biçimlerde yer almaya devam etmektedir.

Son bir buçuk asır içinde medyanın kültür değişmelerini yaratan temel dinamikler ortaya çıkmıştır. Werner Faulstich'in ifadesiyle, bugün medyasız hiçbir kültür düşünülemez hâle gelmiştir. Gerçeklik ve hayal, medya aracılığıyla ve medya ortamında kurularak paylaşılmaktadır. Modern ve postmodern toplumların merkezini medya oluşturduğu için günümüzde her türlü kültür teorisi ve yaklaşımı, medya teorilerinden beslenmek zorundadır. Görsel-işitsel medya, görüntü sunucu ve yorumlayıcı işleviyle kamusal alanda etkili olmaktadır (Özdemir 2012: 285-290).

Toplum hayatını etkileyen teknolojik gelişmelerin başında televizyon, telefon, radyo ve internet gelmektedir. Televizyon; sabit ya da hareket hâlindeki nesnelere kalıcı olmayan görüntülerinin, siyah-beyaz ya da renkli olarak ve ses eşliğinde, çoğunlukla hertz dalgaları yardımıyla uzağa iletilmesi için gerekli yöntem ve teknikler bütünü şeklinde tanımlanmaktadır. Dünyada ilk televizyon yayını İngiltere'de 2 Kasım 1936 tarihinde, Türkiye'de ise 9 Temmuz 1952'de İstanbul'da gerçekleşmiştir. İlerleyen yıllarda gelişen teknoloji ve imkânlarla özel ve devlet kanalları kurularak televizyon yayınları artmıştır. Türkiye'deki televizyon yayıncılığının gelişmesiyle "moda, müzik, spor, ekonomi, haber, kültür vb." yoğunluklu yayın yapan yeni televizyon kanalları ve programları ortaya çıkmıştır (Özdemir 2012: 281-285).

Ulusal ve yerel televizyon kanallarında yurt içi ve yurt dışı gezilerini konu edinen, bazen kendi kültürel değerlerimizden bazen de yabancı kültürlerden bahseden televiz-

yon programları vardır. Son dönemde izleyicilerin yükselen ilgisiyle birlikte sayıları artan gezi/seyahat programlarıyla farklı yerlerin gezilecek bölgeleri, kültürleri, gelenekleri ve daha birçok özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

Bu tarz programların içeriğine baktığımızda her hafta bir il, ilçe, köy gibi yerlere yapılan gezilerle o bölgenin kültürel yapısı incelenir, anlatılır ve görsel malzemeyle halka sunulur. Bu duruma olumlu ve olumsuz olmak üzere iki ayrı açıdan bakmak gerekir. Birincisi, bu programlar gerçekten var olan kültürel öğeleri ekrana getirerek bu tarz geleneklerin yok olmasını engellemekte, hatta onların devamlılığını ve kalıcılığını sağlayarak halk kültürüne katkı sunmaktadır. Yayınlanan bu tarz programlarla halk, kendisinin değerli şeylere sahip olduğu bilincine varmakta ve onlara daha fazla bağlanmaktadır. Ayrıca insanlar unutulmuş geleneklerini bu programlar sayesinde tekrar gün yüzüne çıkarmak istemekte ve onların da bir şekilde tekrar işlevsel hâle gelmesini sağlamaktadır. Bu da bilinçli veya bilinçsiz olarak geleneksel olanın unutulmasını engellemekte hatta tekrardan popülerlik kazanmasını sağlamaktadır (Durmaz 2013: 4-5).

Kitle iletişim araçları sayesinde günümüzde geleneksel sohbet toplantıları sadece belirli arkadaş grupları arasında yapılan ve dar bir çevre tarafından bilinen/tanınan bir organizasyon olmaktan çıkmıştır. Türkiye'deki yerel ve ulusal çeşitli televizyon kanallarında, kültür, sanat, edebiyat, gezi/seyahat vb. içerikli yayınlar yapan ve yayın akışı içerisinde sohbet toplantılarına yer veren birçok program

vardır. Bu programların yayın süresi kısıtlı olmasından dolayı toplantıların tamamı gösterilemese de büyük bir bölümü izleyiciyle buluşmaktadır. Böylece gidip görme/izleme/katılma imkânı olmayan kişiler bu vesileyle gelenek hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

Bu içerikte yapılan televizyon programlarının başında TRT Müzik'te yayınlanan “*Anadolu Erleri (Seymenler-Yârenler-Ahiler)*” isimli beş bölümden oluşan belgesel gelmektedir ([http://www.trt.net.tr/televizyon/detay.aspx?pid=17511\(17.02.2016\)](http://www.trt.net.tr/televizyon/detay.aspx?pid=17511(17.02.2016))). TRT Belgesel'de yayınlanan “Çiğdem'in Rotası” isimli program Bolu-Gerede Yakakaya Köyü Ferfene Sohbetleri, Balıkesir-Dursunbey Barana Sohbetleri; TRT Müzik'te yayınlanan “*Ben Anadoluyum*” programı Elazığ Kürsübaşı Sohbetleri, Konya Barana Sohbetleri, Erzincan-Kemaliye Sıra Gezme Sohbetleri, Şanlıurfa Sıra Geceleri, Diyarbakır Velime Gecesi, Kırıkkale-Keskin Muhabbet Geceleri, Gaziantep Barak Yöresi Köy Odaları üzerine farklı tarihlerde yayın yapmıştır. TRT 1'de yayınlanan “*Gez Göz Arpacık*” programının bazı bölümlerinde Elazığ Kürsübaşı Gecesi, Kastamonu-Tosya Yâren Sohbetleri, Konya-Akşehir Sıra Yâreni Sohbetleri, Bolu-Mudurnu Birikme Gecesi; TRT Müzik'te ise Kütahya-Simav Yâren Sohbetleri ve Bolu-Mudurnu Birikme Geceleri konu edilmiştir.

Özel televizyon kanalları arasından tespit edebildiğimiz program isimleri ve hangi sohbet geleneği üzerine yayın yapıldığı sırayla verilmiştir: “*Dolu Dolu Anadolu*” programı Bolu-Gerede Yakakaya Köyü Ferfene Sohbetleri; “*Davetsiz Misafir*” programı Bolu-Gerede Ferfene Sohbetleri, Ela-

zığ Kürsübaşı Sohbetleri, Gümüşhane Herfene Sohbetleri, Şanlıurfa Sıra Geceleri, Çankırı Yâren Sohbetleri; “*Taş Devri*” programı Konya-Akşehir Sıra Yâreni Sohbetleri; “*Kültür Keruvani*” programı Konya-Akşehir Sıra Yâreni Sohbetleri; “*Maceracı*” programı Bolu-Gerede Ferfene Sohbetleri, Van Oturma(h) Gecesi, Çankırı Yâren Sohbetleri; “*Kapsama Alanı*” programında Balıkesir-Pamukçu Erfene Sohbetleri'ne yer verilmiştir.

Televizyon programlarının olumsuz sayılabilecek ikinci etkisi geleceğin eksik ya da doğal ortamından uzak bir şekilde aktarılmasıdır. Televizyon programları için icra edilen sohbet toplantıları tamamen doğal bir ortamda ve tam anlamıyla geleneksel yapısına uygun olarak sergilenenmektedir. Bunda icracıların heyecan ve stresi ile program yapımcılarının istekleri ile kısıtlamaları gibi faktörler etkilidir. Genellikle televizyoncular yaptıkları çekimlerin çoğunu doğal bir ortam yerine gidilecek yere önceden haber vererek gelenek devam ediyorsa mevcut uygulamaların yapıldığı doğal ortamın, devam etmiyorsa kurmacaya da yapay bir ortamın hazırlanarak çekimlerin gerçekleştirilmesini sağlar. Bu da elde edilen görsel ve işitsel malzemenin doğallığını tam anlamıyla yansıtmamaktadır.

Medyanın bir parçasını da internet oluşturmaktadır. İnternet; dünyadaki milyonlarca, kısa bir gelecekte de milyarlarca bilgisayarı birbirine bağlayan bilgisayar ağlarının toplamı ya da bilgilerin dolaşım sistemi olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de internet çalışması 1991 yılında başlatılmış ve ilk bağlantısı Nisan 1993'te gerçekleştirilmiştir (İnan 2000: 7-9).

Kitle iletişim araçları bileşkesi olan internet, bugün başlı başına bir kültürel bağlam ve önceki kültürel ortamlarda yaratılan gelenek ve ürünlerin temel yaşam alanı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle sadece yazılı kültür değil, sözlü kültür geleneği ve ürünleri de sanal dünyada yaratılmaya, paylaşılmaya ve değiştirilmeye başlanmıştır. Özellikle yerelin küreselleşme çabası kapsamında pek çok sözlü kültür geleneği ve unsurları sanal âleme taşınmıştır (Özdemir 2012: 389).

Sohbet toplantılarının tanıtılması ve yaygınlaştırılmasını sağlayan kitle iletişim araçları arasında internet de gelmektedir. İnternet ortamında; “www.facebook.com”, “www.youtube.com”, “www.izlesene.com”, “www.dailymotion.com”, “www.videomix.cz”, “www.facedl.com” ve “www.vidivodo.com” gibi çeşitli sosyal paylaşım sitelerinde sohbet toplantılarıyla ilgili video, resim ve bilgi paylaşılmaktadır.

Bir dernek çatısı altında faaliyet gösteren sohbet gruplarından kendilerine ait internet siteleri olanlar da vardır. Dernekler tarafından tertip edilen sohbet gruplarının toplantılarının resim ve video kayıtları kendi web sayfalarında yayınlanarak hem kayıt altına alınmakta hem de geniş kitlelere ulaştırılmaktadır. Bu şekilde web sitesi bulunan sohbet gruplarına; Afyon-Sandıklı Yârenleri'nin “<http://www.sandiklikultur.org.tr/>”, Kütahtahya-Simav Cumhuriyet Yâreni'nin “<http://www.cumhuriyetyarenisimav.com>” ve Bursa Dostlar Gezeği sohbet grubunun “<http://www.bursadostlar-gezegi.com/>” isimli sitesi örnek verilebilir.

Sonuç

Türkiye'deki sohbet toplantıları üzerine 2012-2016 yılları arasında yaptığım derlemeler ve araştırmalar neticesinde, günümüzde sohbet toplantılarının bir kısmının geleneksel yapısına uygun bir şekilde icra edildiği, bir kısmının ise içinde bulunulan çağın şartlarına göre güncellenerek düzenlendiği tespit edilmiştir. Ayrıca çeşitli sebeplerden dolayı icra zemini kaybeden ve hakkındaki bilgileri, sınırlı sayıdaki sözlü ve yazılı kaynaklardan öğrenebildiğimiz sohbet toplantıları da vardır.

Yapılan araştırmalar ve derlemeler sonucunda Türkiye'deki sohbet toplantılarının 31 ilde, 18 ilçede ve 4 beldede varlığı tespit edilmiştir. Türkiye'deki geleneksel sohbet toplantılarının; Ateş Gezmesi (Birikme Gecesi), Barana, Cümbüş Âlemleri, Ferfene/Herfene/Harfene/Erfafe, Gezek, Helebiş, Helva Sohbetleri, Kaz Çevirme Âdetleri (Kaz Âlemi), Kef (Keyif), Kızan Odası Sohbetleri, Kürsübaşı Sohbetleri, Mehle, Muhabbet Gecesi, Oturak Âlemleri, Oturma(h) Gecesi, Sahaniye Gezmeleri, Sıra Âlemleri, Sıra Eğlencesi, Sıra Gecesi, Sıra Gezme, Sıra Günü, Sıra Oturması, Velime (Eyvan) Gecesi, Yârân/Yâren, Yatsı Sohbetleri, Gençler Kurulu (Heyeti), Sohbet Toplantıları, Delikanlılar Birliği, Oda Teşkilatı ve Oda Sohbetleri isimleri altında düzenlendiği belirlenmiştir.

Türkiye'deki sohbet toplantılarının bir kısmı yerel özellikleri ve tarihsel geçmişine bağlı icrâ şekilleri gibi hususları koruyup geleneksel yapısına uygun olarak ya da müzik aletleri ve icrası, giyim-kuşam düzeni, yemek çeşitleri, mekânın yeniden

dönüştürülmesi gibi yapısal özelliklerinde birtakım değişmelere uğrayıp güncellenerek sürdürülmektedir. Bu şekilde devam ettirilen sohbet gruplarının başında; Çankırı Yâren Sohbetleri, Kütahya-Sımaçlı Yâren Sohbetleri, Afyon-Sandıklı Yâren Sohbetleri, Konya-Akşehir Sıra Yâreni Sohbetleri, Kastamonu-Tosya Yâren Sohbetleri, Manisa-Kula Yâren Sohbetleri, Uşak-Banaz Yâren Sohbetleri, Şanlıurfa Sıra Geceleri, Bolu-Gerede Ferfene Sohbetleri, Bolu-Mudurnu Birikme Geceleri, Isparta Gezek Sohbetleri, Bursa Gezek Sohbetleri, Kütahya Gezek Sohbetleri, Afyon Gezek Sohbetleri, Kırıkkale-Keskin Muhabbet Geceleri, Konya Barana Sohbetleri, Konya Oturak Âlemleri, Gümüşhane Herfene Sohbetleri, Tokat-Erbaa Üzümlü Ferfene Sohbetleri, Balıkesir-Pamukçu Erfene Sohbetleri, Edirne Helva Sohbetleri, Gaziantep Barak Yöresi Oda Sohbetleri, Isparta-Yalvaç Sücüllü Oda Sohbetleri, Mardin-Kızıltepe Oda Sohbetleri, Aksaray Oturak Âlemleri ve Karabük Sıra Âlemleri gelmektedir.

Sohbet toplantılarının bir kısmı televizyon, internet gibi değişik eğlence imkânlarının ortaya çıkması, kahvehane kültürünün yaygınlaşması, iş imkânlarından dolayı büyük kentlere olan göçün artmasıyla icra edecek kişilerin azalması, eğitim amacıyla ya da memuriyet göreviyle gençlerin farklı yerlere gitmesi sonucunda kendi kültüründen uzaklaşması, çalışma saatlerinin değişerek günde iki-üç vardiya şeklinde çalışılmasıyla ortak zaman dilimlerinin ortadan kalkması, yılın her dönemi çalışma ortamının olmasından dolayı kişilerin bu tür etkinlik-

lere zaman ayıramaması, yeni neslin düzen ve disipline dayalı bir oluşum içerisinde bulunmak istemeyişi gibi sebeplerden dolayı günümüzde icra zeminini kaybetmiştir. Bunların çoğu geleneksel yapısından büyük oranda uzaklaşmış ve az bir bölümü de belirli kişiler tarafından sadece gösteri mahiyetinde özel günlerde (valilik, kaymakamlık ve belediye gibi resmî ve özel kurumların etkinlikleri, derneklerin faaliyetleri vb.) tertip edildiği tespit edilmiştir. Bu sohbet gruplarının başında; Elazığ Kürsübaşı Sohbetleri, Diyarbakır Velime Geceleri, Kastamonu Sıra Gezme Sohbetleri, Bolu-Gerede Sohbet Toplantıları, Balıkesir Helva Sohbetleri, Antalya Sıra Eğlenceleri, Balıkesir-Dursunbey Barana Sohbetleri, Adıyaman Harfene Sohbetleri, Sinop-Boyabat Ferfene Sohbetleri, Konya Helva Sohbetleri, Sivas Oda Açma/Yakma Geleneği, Yozgat Oda Sohbetleri, Denizli-Acıpayam Kızan Odası Sohbetleri, Erzincan-Kemaliye Sıra Gezme Sohbetleri, Tokat Sıra Gezme Sohbetleri, Mardin Sıra Gezme Sohbetleri, Sivas Sıra Gezme Sohbetleri, Çorum Sıra Gezme Sohbetleri, Ankara Cümbüş Âlemleri, Samsun-Havza Kaz Çevirme Âdetleri (Kaz Âlemleri) ve Şanlıurfa Sahaniye Gezmeleri gelmektedir.

Derneklerin, sohbet toplantılarının devam ettirilmesinde ve unutulmalarının yeniden canlandırılmasında ne kadar etkili olduğu, kurulan derneklerin yapmış oldukları faaliyetlerinden hareketle anlaşılmaktadır. Çünkü kendi bünyesinde esnaf, memur, işçi ve müzisyen gibi farklı meslek gruplarından kişilerin bir araya gelmesiyle kurulan bu dernekler, sohbet top-

lantılarının yapısal unsurlarını teşkil eden halk oyunları, seyirlik oyunlar, müzik, yemek ve icrâ mekânı gibi hususlarda kendi bünyelerinde çeşitli derleme ve araştırma faaliyetlerinde bulunmaktadırlar. Dernekler farklı zamanlarda bağlama ve halk oyunları kursları düzenleyerek yeni nesillerin sohbet geleneğine özgü oyun ve türküleri öğrenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca geleneğin canlı olarak devam etmediği yerlerde kurulan dernekler, sohbet toplantılarının sembolik de olsa düzenlenmesini ve yeni nesillerin bu gelenek hakkında bilgi sahibi olmasını sağlaması noktasında da katkı sunmaktadır. Bu sebeplerle sohbet toplantılarının gelecek nesillere aktarılmasında derneklerin etkin bir role sahip olduğu görülmektedir.

Teknolojik gelişmeler neticesinde ortaya çıkan internet, televizyon, telefon gibi kitle iletişim araçları, hayatın her alanında yer alır duruma gelmiştir. Özellikle farklı televizyon kanallarında sohbet toplantıları üzerine programlar yapılmaya başlanarak geniş bir kitleye bu geleneğin aktarılması sağlanmıştır. Ayrıca sosyal paylaşım sitelerinde de sohbet toplantılarının resim ve videolarının paylaşıldığı tespit edilmiştir.

Geleneksel sohbet toplantılarının 2010 yılında UNESCO tarafından İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne girmesinden sonra Türkiye'de biraz daha ön plana çıktığı görülmektedir. Buradan hareketle aktif olarak icra edilmeyen sohbet toplantılarının bir kısmı, geleneksel yapısına uygun bir şekilde oluşturularak belirli zamanlarda gösteri amacıyla toplantı yapar hâle getirilmiştir.

NOTLAR

- 1 Bu yazı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 2013-041 numara ile desteklenen doktora tezi projesinden üretilmiştir.

KAYNAK KİŞİLER

- K.K.1:** Şevket Gültekin, 1961, Lise, Emekli, Kemaliye-Erzincan, (16.03.2014).
- K.K.2:** Sami Aytekin, 1950, Ortaokul, Emekli, Kemaliye-Erzincan, (17.03.2014).
- K.K.3:** Ahmet Karadeniz, 1968, İlkokul, Çiftçi, Katarlı Köyü/Kızıltepe-Mardin, (14.03.2014).
- K.K.4:** Şeymus Akman, 1956, İlkokul, Çiftçi, Çanaklı Köyü/Kızıltepe-Mardin, (14.03.2014).
- K.K.5:** Şener Özkanlı, 1954, Lise, Kamu Görevlisi, Sücüllü/Yalvaç-Isparta, (06.12.2013).
- K.K.6:** İsmail Gültekin, 1936, İlkokul, Emekli, Sücüllü/Yalvaç-Isparta, (28.04.2013).
- K.K.7:** Mehmet Erkoç, 1961, Üniversite, Araştırmacı-Yazar-Gazeteci, Merkez-Kırkkale, (29.09.2014).
- K.K.8:** Seyit Çevik, 1938, İlkokul, Kemancı, Keskin-Kırkkale, (29.09.2014).
- K.K.9:** Recep Çakmak, 1962, Üniversite, Emekli, Tosya-Kastamonu, (30.01.2013).
- K.K.10:** Ekrem Çavuş, 1958, Üniversite, Ziraat Mühendisi, Sandıklı-Afyon, (29.12.2013).
- K.K.11:** Ahmet Nayan, 1964, Lise, Ticaret Odası Genel Sekreteri, Sandıklı-Afyon, (29.12.2013).
- K.K.12:** Nihat Kazazoğlu, 1941, Üniversite, Emekli Öğretmen, Merkez-Elazığ, (05.09.2013).
- K.K.13:** Mehmet Demirbağ, 1932, Ortaokul, Emekli/Mahalli Ses Sanatçısı, Palu-Elazığ, (04.09.2013).
- K.K.14:** Lokman Tasalı, 1929, Üniversite, Emekli Albay, Harput-Elazığ, (06.09.2013).
- K.K.15:** Ahmet Mengüç, 1960, İlköğretim, Gazeteci-Yazar, Yukarı Güneş Köyü/Oğuzeli-Gaziantep, (17.01.2014).
- K.K.16:** Mustafa İnal, 1955, Ortaokul, Çiftçi, Akça Köyü/Karkamış-Gaziantep, (17.01.2014).
- K.K.17:** Sabahattin Şeker, 1970, Yüksekokul, Memur, Esenyurt Köyü-Gümüşhane, (03.11.2013).
- K.K.18:** Osman Nebioğlu, 1951, Lise, Esnaf, Dört Konak Köyü-Gümüşhane, (04.11.2013).
- K.K.19:** Turan Tuğlu, 1935, Lise, Gazeteci, Kelkit-Gümüşhane, (04.11.2013).
- K.K.20:** Mustafa Haznedar, 1972, İlkokul, İşçi, Üzümlü Kasabası/Erbaa-Tokat, (03.02.2014).

- K.K.21:** Zülgayır Doğru, 1958, Lise, Memur, Üzümlü Kasabası/Erbaa-Tokat, (03.02.2014).
- K.K.22:** Vedat Guldöğün, 1950, Üniversite, İnşaat Mühendisi, Karşıyaka-İzmir, (04.09.2013).
- K.K.23:** Mevlüt Mergen, 1944, Lise, Matbaacı/Gazeteci, Merkez-Diyarbakır, (22.11.2013).
- K.K.24:** Beyhan Kızmaz, 1947, Üniversite, Emekli Öğretmen, Merkez-Balıkesir, (12.05.2013).
- K.K.25:** Ahmet Tekin, 1940, İlkokul, Emekli, Pamukçu Kasabası-Balıkesir, (12.05.2013).
- K.K.26:** Musa Kaldı, 1959, Ortaokul, Esnaf, Merkez-Şanlıurfa, (13.11.2013).
- K.K.27:** Hasan Açıköz, 1959, Üniversite, Biyolog, Merkez-Şanlıurfa, (14.11.2013).
- K.K.28:** Yunus Baki Koçak, 1953, Ortaokul, Çiftçi, Samat Köyü/Gerede-Bolu, (14.02.2014).
- K.K.29:** Ahmet Ulutürk, 1946, İlkokul, Çiftçi, Mircekiraz Köyü/Gerede-Bolu, (14.02.2014).
- K.K.30:** Sabri Erdem, 1954, Üniversite, Emekli, Nilüfer-Bursa, (01.10.2013).
- K.K.31:** Çetin Gökğöz, 1945, Üniversite, Avukat, Osmangazi-Bursa, (01.10.2013).

KAYNAKÇA

- Abdülkadiroğlu, Abdulkerim. *Türk Halk Edebiyatı ve Folklor Yazıları*, Ankara: Akademi Kitabevi, 1997.
- Absarılıoğlu, Ahmet. *Gelenekten Evrensel Yâren*, Çankırı: Çankırı Valiliği Kültür Yayınları, 2007.
- Acar, Mustafa. *Karabük Safranbolu Folkloru*, Ankara: Anıt Matbaa, 2011.
- Akbıyık, Abuzer. Şanlıurfa Sıra Gecesi, Şanlıurfa: Elif Matbaası, 2006.
- Altınkaynak, Erdoğan. "Çankırı'da 'Yâren' Kültürünün Kırım Karay Türklerindeki Benzeri 'Konuşma', *Yâren Kültürü ve Çankırı, Çankırı Valiliği II. Çankırı Kültürü Bilgi Şöleni Bildirileri*, Çankırı, 17-18 Eylül 2004: 60-65.
- Arstanbek, Karsten. *Kırgızkiye İğri Razvleçeniye*, Bişkek: İlim Yayınevi, 2004.
- Ataman, Sadi Yaver. "Anadolu Efe ve Yâren Dernekleri, Seymen Kuruluşları, Oyun ve Musikileri", *I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri*, Ankara: Millî Folklor Enstitüsü Yayınları, 1973: 315-339.
- Atlı, Sağıp. "Somut Olmayan Kültürel Mirasa Bir Örnek: Balıkesir Pamukçu Erfene Sohbet Toplantıları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 40, Ekim 2015: 7-25.
- Başoğlu, Bekir. "Boyabat Yöresi Folkloru: Ferfene", *Türk Folkloru*, Sayı: 15, 1980: 20.
- Bulgurcuoğlu, Münir. "Halk Âdetlerinden: Havza'da Kaz Çevirme Âdetleri", *19 Mayıs*, Cilt: 7, Sayı: 76, Temmuz-Ağustos 1946: 10-11.

- Çimrin, Hüseyin, *Antalya Folkloru I (Gelenekler-Görenekler)*, Antalya: Akdeniz Kitabevi, 1984.
- Dağhoğlu, Hikmet Turhan. "Sohbetler ve Gezeler", *Halk Bilgisi Haberleri*, Sayı: 45, Şubat 1935: 212-216.
- Demiray, M. Güner. "Gemerek'te Tandır-Ferfene-Vicak-Alkarısı-Yunak ve Yakacaklar", *Türk Folkloru*, Sayı: 14, 1980: 17-19.
- Durmaz, Uğur. "Gelenekselin Sandıktan Çıkışı: Televizyonlarda Yayınlanan Yöresel Gezi Programlarının Geleneksel Kültüre Etkileri", *Bilim ve Kültür*, Sayı: 3, 2013: 1-21.
- Dündar Sezer, Tijen. "Dernek Kurma Özgürlüğünün İçeriği ve Gelişim Süreci Karşılaştırmalı Bir İnceleme", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, 2008: 1-58.
- Düzgün, Dilaver. *Erzurum Köy Seyirlik Oyunları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999.
- Eken Küçükaksoy, Merve. *Kültürel Kimliğin Müzik Yoluyla Sunumu: Kemaliye (Eğir)de Kültürel Gösterim Biçimleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, 2012.
- Ekim, Gökhan. "Sohbet Toplantılarında, Topluğun Kuruluşuna Yönelik Gerçekleştirilen İlk Toplantı ve Önemi", Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 1, 2012: 97-110.
- Enç, Mithat. "Gaziantep'te Eski Sohbetlerden: Oda Sohbetleri", *Gaziantep Kültür Dergisi*, Sayı: 157, Temmuz 1964: 13-15.
- Er, Tülay. *Simav İlçesi ve Çevresi Yâren Teşkilatı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 1988.
- Erbilek, İsmail Nami. "Senirkent'te Gezek", *Halk Bilgisi Haberleri*, Sayı: 120, Birinci Teşrin 1941: 287-288.
- Eren, Fikret. "Dernek ve Sendikaya Üye Olma, Üye Olmama ve Üyelikten Ayrılma Hakkı", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, 1987: 245-278.
- Erkut, Selami. *Mudurnu Tarih Coğrafya ve İctimai Durum*, Ankara: [yy]. 1958.
- Eroğlu, Türker. "Nevşehir ve Elazığ'da Sıra Odaları ve Kürsübaşı Sohbetleri", *I. Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu Bildirileri*, Cilt: 2, 22-23 Aralık 1994: 197-203.
- Ertekin, Eşref. "Çorum'da Yüzük Oyunu-1, Sıra Gezme ve Sıraya Dizme ve Söylenilen Çığşaklar-2", Çorumlu, Sayı: 27, 1940: 824-829.
- Gitmez, Şengül vd. *Türkiye-Somut Olmayan Kültürel Miras Çalışmaları*, Ankara: Kültür

- ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2011.
- Göktaş, Uğur. "Helva Sohbetleri", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul: Ana Basım A.Ş., 1994: 48.
- Gültekin, Mustafa. "Dufad ve Barana Geleneğinin Güncel Durumu", *Somut Olmayan Kültürel Miras: Barana Dursunbey-Balhesisir*, İzmir: Egetan Yay., 2011: 35-42.
- Hasan, Fahri İbrahim. *Yasenkovo Folkloru*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Şumen: Şumen Ediskup Konstantin Üniversitesi, 1998.
- <http://www.seyhancanyakan.com/index.php/makaleler> (30.12.2016).
- <http://www.trt.net.tr/televizyon/detay.aspx?pid=17511> (17.02.2016).
- İnan, Aslan. *İnternet El Kitabı*, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2000.
- İnan, Rauf. *Köylerde Boş Zamanı Değerlendirme (Köyümüzün Kaderi)*, İstanbul: Boş Zamanları Değerlendirme Semineri Halk Sağlık Eğitimi Komitesi, 1966.
- Karabulut, Murat. *Konya Saha Araştırmaları*, Ankara: HAGEM Halk Kültürü Arşivi, [ty].
- Kazancıgil, Ratip. *Edirne Helva Sohbetleri ve Kış Gecesi Eğlenceleri*, Edirne: Türk Kütüphanecileri Derneği Edirne Şubesi Yayınları, 1993.
- Kışmır, Celaleddin. "Folklor: Konya'da Helva Sohbetleri", *Çağrı*, Sayı: 100, 1966: 9-10.
- Komisyon, *Cumhuriyetin 50. Yılında Erzincan 1973 İl Yılığ*, Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1973.
- Nasrattinoğlu, İrfan Ünver. *Afyonkarahisar Folklorundan Damlalar*, Ankara: Aşık Matbaası, 1976.
- Oğuz, M. Öcal. *Bozok Yazıları*, Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 2014.
- _____. *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Ankara: Geleneksel Yayınları, 2009.
- Ong, Walter J.. *Sözlü ve Yazılı Kültür-Sözün Teknolojileşmesi*, İstanbul: Metis Yayınları, 2010.
- Oral, M. Zeki. "Anadolu Köylerinde Gençler Derneği Yahut Ahiliğin Devamı", *Türk Etnografya Dergisi*, Sayı: 3, 1958: 60-66.
- Özdemir, Nebi. *Medya Kültür ve Edebiyat*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2012.
- Öztürk Merdin, Alev. "Ahilikten Kaynaklanan Kırşehir Sohbet Toplantıları", *Anadolu Sohbet Gelenekleri ve Yâren*, Basılmamış Bildiri Metni, Çankırı 2016: 1-10.
- Say, Ömer. "20. Yüzyılda Yaşanan Sosyal Değişme Dinamikleri ve Kültürel Çözümlemeler Açısından Küreselleşme", *Sosyoloji Konferansları Dergisi (Istanbul Journal of Sociological Studies)*, Sayı: 28, 2003: 61-76.
- Sural, Mahmut. "Konya'da Eski Oturak Âlemleri", *Türk Folklor Araştırmaları*, Sayı: 171, Ekim 1963: 3203-3206.
- Tezcan, Mahmut. *Sosyal Değişme Sürecinde Çankırı Yâren Sohbetleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 1989.
- Tosun, İsmail. *Tarihi Sosyal Kültürel ve Turizm Yönü İle Kula*, İzmir: Abajoli Matbaacılık ve Ticaret Koll. Şti., 1969.
- Tuğrul, Mehmet. "Örencik Köyünde Delikanlı Teşkilatı", *Ülkü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 7, 1945: 6-7.
- Turdi, Abdülşekür. "Halkın Sanat Okulu Uygur Halk Meşrepleri", *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Cilt: IV, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 1982: 559-585.
- Turhan, Salih ve Nail Tan. *Artvin Halk Müziğine Giriş*, Ankara: Artvin Valiliği Kültür Yayınları, 2001.
- Uzunoglu, Sadık. "Kütahya'da Gezek Âlemleri", *Türk Folklor Araştırmaları*, Sayı: 14, Eylül 1950: 222-223.
- Üçer, Müjgân. "Sivas'ta Eski Evler ve Oda Açma Geleneği", *Prof. Dr. Zafer Bayburtlu Armağanı Sanat Yazıları*, Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2001: 583-595.
- Üçok, Hacışeyhoğlu Hasan. *Çankırı Tarih ve Halkiyatı*, Ankara: Okuyan Adam Yayınları, 2002.
- Ünler, A. Nadi. "Gece Toplantıları", *Başpınar Ayıklık Kültür ve Edebiyat Mecmuası*, Sayı: 24, Şubat 1941: 10-11.
- Vehbi, Ali. *Acıpayam*, Ankara: Çankaya Matbaası, 1951.
- Yakıcı, Ali. "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Somut Mekânı: Konya Barana Odaları", *Millî Folklor* 87, (Güz 2010): 94-100.
- Yakupoglu, Yusuf vd. *Tokat İl Yılığ 1967*, Ankara: Doğu Matbaacılık ve Ticaret Ltd. Şirketi Matbaası, 1968.
- Yalçın, Hayrettin. "Gerde'de Folklor Denemeleri: Sohbet", *Abant*, Cilt: 1, Sayı: 2, Eylül-Birinci Teşrin 1946: 55-58.
- Yönetken, Halil Bedi. *Derleme Notları I*, Ankara: Sun Yayınevi, 2006.
- Yüzbaşıoğlu, Kemal. "Helva Sohbetleri ve Arfeneler", *Kaynak*, Sayı: 12, Balhesisir, 1934: 310-312.
- Yüzbaşıoğlu, Muammer. "Akşehir ve Sıra Yârenleri", *Türk Folklor Araştırmaları*, Sayı: 40, Kasım 1952: 635-637.
- Zevkliler, Aydın ve Ayşe Havutçu. *Medeni Hukuk*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2002.